

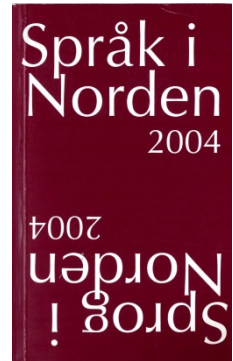
Sprog i Norden

Titel: Grunnskole, grammatikk og språkrøkt: Om hvordan det kan henge sammen

Forfatter: Sigurður Konráðsson

Kilde: Sprog i Norden, 2004, s. 25-38

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive>

© Nordisk språkråd

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Grunnskole, grammatikk og språkrøkt: Om hvordan det kan henge sammen

Sigurður Konráðsson

Innledning

Mange kjenner til diskusjonen om hvor nødvendig det er å undervise i morsmålets grammatikk. Lærere må ofte svare på spørsmål om hvorfor man skal lære grammatikk. I denne artikkelen står ikke dette spørsmålet i sentrum, for jeg vil gå ut fra at leseren stort sett kjenner begrunnelsen for dette hvorfor. Jeg vil først beskrive utdannelsessystemet i Island, tale om fagplan, og hva man underviser i i islandsk som morsmål. Jeg vil også diskutere prøver, de normerte prøvene i grunnskolen, og forsøke å vise at det er en sammenheng mellom kunnskap i grammatikk og praktisk språkbruk, særlig når det gjelder "vanskelige fenomen" i språket.

Utdannelsessystemet i Island

Jeg vil spandere noen få ord på utdannelsessystemet i Island. Nesten alle barn går i den valgfrie barnehagen, ofte fra de er tre til fem år gamle. Vi har tiårig (obligatorisk) grunnskole og fireårig videregående skole. (For opplysninger om grunnskolen se Utdannelsessystemet i Island 2002.) Alle disse er administrert etter lov fra 1994 til 1997.

Et fundamentalt prinsipp med hensyn til utdanning i Island er, at alle skal ha like muligheter til utdanning, uavhengig av kjønn, økonomisk status, bosetning, religion, eventuelle handikap og kulturell eller sosial bakgrunn. Utdanning er per tradisjon en offentlig tjeneste i Island, og det er meget få private institusjoner i skolesystemet. Nesten alle private skoler mottar

offentlig støtte. Man kan som sagt diskutere hvor private disse privatskolene er. Livslang læring er et globalt konsept som dekker all utdannelse i en persons liv. Viktige element i livslang læring er alle typer av kort- eller langsiktete videregående studier, tilleggsstudier og hobbyrelaterte studier.

Førskolen

I undervisningsplanen for førskolen fra 1999 sier man bl a om språk og språkutvikling at man skal:

- øke ordforrådet,
- tale med og til barn i lek og arbeid,
- oppmuntre barn å tale: fortelle, snakke med andre,
- lese for barn, fortelle historier, eventyr og prosa.

I undervisningsplanen er det lagt vekt på hvor viktig språket er og at litteraturen binder oss sammen, binder sammen fortid og nåtid, og at man skal legge stor vekt på språkrøkt i vid forstand; snakke sammen, spørre, lese og undervise i prosa, viser og kvad. Man skal også be barna berette selv. Det er viktig å samtale med barna. Barnebøker, historier og eventyr er også meget viktig, ikke minst for å utvikle lytteforståelse. Sist men ikke minst skal barna besøke biblioteket.

Det man kanskje legger mest vekt på er ordforrådet; og man skal også legge vekt på det skrevne ord, å skrive og kanskje lese litt. Alt dette går ut på det som i undervisningsplanen heter MÅLRÆKT - språkrøkt. Men det er selvfølgelig ikke kun språkrøkt man taler om; hovedvekten ligger på utvikling av det generelle språket og den mentale utviklingen hos barna.

Grunnskolen

Barna går på grunnskole i 10 år, og ved slutten av denne perioden vil elevenes samlede skoletid være fordelt på denne måten:

Islandsk	19 %	Forming	11 %
Matematikk	17 %	Moderne språk	11 %
Naturvitenskap	9 %	Privatøkonomi	4 %
Idrett	10 %	IKT	6 %
Samfunnslære og religion	10 %	Livsferdigheter	2 %

Tabell 1. Samlet skoletid etter endt grunnskole.

Fagplan for grunnskolen ble sist utgitt i 1999. I denne utgaven, som erstattet en ti år eldre utgave av fagplanen, har man forandret ganske mye. Kanskje ble innholdet ikke så veldig annerledes enn før, men formen ble en helt annen. Man skal undervise litteratur, skrivning og alt dette som vi alle kjenner. Kanskje var det nyeste at man nå skal legge vekt på å se og lytte, og disse to elementene ble egne deler av utdannelsen. Man hadde jo lagt merke til at barna ikke alltid var i stand til å lytte, f. eks. på læreren, og at barna hadde begynt å se ganske mye på fjernsynet og dataskjermen.

Men man kan si at språkpolitikk og språkrøkt svever over denne nye utgaven av fagplanen for grunnskolen. Likevel forekommer sjelden de vanlige begrepene omkring språkpolitikk i fagplanen, ord som språkreising og språkrøkt, men det er klart hvis man leser teksten at de som styrer skolesystemet legger stor vekt på språkrøkt. I fagplanen brukes bare ikke disse ord.

Men man legger stor vekt på det som kalles helhet, man skal undervise i islandsk som morsmål med vekt på hvordan språket henger sammen (Aðalnámskrá grunnskóla - íslenska 1999:5). Dette går som en rød tråd gjennom hele fagplanen. Man skal undervise ortografi mens man leser litteratur, grammatikk gjennom tekst osv. Dette er selvfølgelig ikke lett, og læreren må ha ganske gode og utviklede ferdigheter hvis dette skal gå bra. Men man har gjort forsøk på å skrive lærebøker hvor man tar hensyn til det jeg nå har snakket om.

I islandskundervisningen deler man emnet opp i flere deler: lesing, muntlig språk, lytting og det å se, skrivning, litteratur og

grammatikk. Til sist: Selvfølgelig sier man (s. 14) at kunnskap i grammatikk er grunnlaget for å kunne bruke språket, være i stand til å bruke ordbøker og andre støttemidler - og å kunne snakke om språk og språkbruk.

Hva underviser man?

Her er det selvfølgelig ikke anledning til å betrakte alle lærebøker i islandsk som morsmål som brukes i grunnskolen. Men vi kan se på noen eksempler. Jeg vil ikke ta for meg hvordan man underviser grammatikk, men se på språkbruksundervisningen: Jeg vil vise noen få eksempler på at barna ikke alltid er så gamle eller voksne når man begynner å peke på det som er riktig og ikke riktig, godt eller ikke godt. Disse eksemplene kommer fra bøker, som selvfølgelig er yngre enn jeg, men kanskje ikke helt nye. De brukes fremdeles noe, men kanskje ikke av så veldig mange.

Vi skal først se på tre relativt gamle bøker av Ársæll Sigurðsson, en kjent mann i skolehistorien på Island:

***Móðurmál* av Ársæll Sigurðsson (og Gunnar Guðmundsson)**

Móðurmál er en serie på tre bøker. To av dem er av Ársæll Sigurðsson alene; ved den tredje var Gunnar Guðmundsson medforfatter. Disse bøkene er ikke helt nye, men de blir fremdeles brukt i noen grad i grunnskolen. Vi skal se på noen få eksempler fra disse bøkene. I Ársæll Sigurðsson og Gunnar Guðmundsson [1971] kan vi finne følgende (side 9):

Talar þú rétt mál?

Með sögninni að langa stendur þolfall.

Dæmi: Mig langar að fara til berja.

Þolfall stendur einnig með ýmsum öðrum sögnum, t.d. dreyma, gruna, þyrsta, vanta, sundla, syfja, svima, lengja.

Barn bruker ikke alle disse verbene like mye. Her er ikke forfatterne redde for å spørre om barnet taler riktig språk. I en annen bok av de samme forfatterne ber man barnet legge merke til at man skal si og skrive metri og lítri, og ikke meter og líter, som vel kanskje er de mest brukte formene i talemålet. Og hvis man ikke har fått nok, kan man sikkert diskutere om forfatterne kanskje går litt for langt når de sier:

Man skal si og skrive:

Ég þori það ekki

*Ég þori því ekki

Her har vi et eksempel på en variasjon i kasus på objektet til verbet þora. Selv blant oss som arbeider i språknemnden er man ikke enig om at det ene er riktigere enn det andre. Kanskje man skulle akseptere begge formene. På liknende måte (s. 25) ber man elevene legge merke til bøyingen av ord som móðir, systir og dóttir, navnene Reynir og Hildur, og det vanskelige, men meget vanlige, ordet fótur (fótur - fót - fæti - fótar).

I en annen bok spør Árni Þórðarson [1968] i flere avsnitt av ‘Snakker du riktig?’ om dativsyken:

ég hlakka (til) - *mér hlakkar

mig vantar - *mér vantar

mig langar - *mér langar

Prøver

I de islandske grunnskolene finnes det ganske mange offisielle prøver (se www.namsmat.is). I fjerde og sjuende klasse, når barn er 9 og 12 år gamle, har vi felleseksamen i islandsk og matematikk. Alle disse er obligatoriske. I 10. klasse, ved slutten av grunnskolen, har vi seks prøver i like mange fag, dvs islandsk, engelsk og dansk; matematikk, naturfag og samfunnsfag. Nå er disse prøvene i 10. klasse valgfrie, men i realiteten ikke helt, for hvis man ikke avlegger i det minste

eksamen i islandsk, matematikk, dansk og engelsk, kan det være vanskelig å komme inn på den videregående skole man vil. Alle eksamenene er på tre timer, og de er skriftlige.

Her vil jeg ikke snakke om prøvene i fjerde og sjuende klasse. Men vi skal se på prøvene i islandsk i 10. klasse. Man bruker først og fremst avkryssings spørsmål.

Prøvene er sammensatt på følgende måte:

Ortografi (rettskrivning)	☐ 15 %
Lytteferdigheter	☐ 10 %
Stil (kort fortelling, skrevet)	☐ 15 %
Grammatikk	☐ 35 %
Prosa, litteratur og leseferdigheter	☐ 25 %

Et selvstendig institutt, Námsmatsstofnun (se www.namsmat.is), skriver alle eksamenene i islandsk liksom i andre fag. Disse eksamenene er og har lenge vært omdiskutert, og langt ifra alle er fornøyd. Kritikken rettes både mot formen og eksamenene som helhet. Jeg kan i stor grad være enig med dem som sier at det ikke kan la seg gjøre å prøve elevene i morsmålet ved å bruke avkryssingsformen. Elevene har ingen mulighet til å bruke språket, de får ingen anledning til å svare på åpne spørsmål. Det er heller ikke i takt med fagplanen å dele islandsk opp i ortografi, grammatikk osv.

Selvfølgelig kan vi finne noe som er positivt; standardisert eksamen sier elevene hvor de står i forhold til de andre. Vi vet jo alle sammen at karakteren 70 % (eller 7 av 10) ikke behøver å si noe som helst. Den beste eleven i én gruppe kan ha denne karakteren, og den dårligste i en annen gruppe kan også ha 7.

Begrep

Jeg har undersøkt hvilke grammatiske begrep vi kan finne i prøvene de 10 siste årene (Sigurður Konráðsson 2003). Til sammen er det 154 begrep, hvert år omtrent 60 - 70 grammatiske begrep. Man kan dele dem opp som her:

morfologi	55
ordklasser	16
syntaks	25
fonetikk	36
semantikk	15
annet	7

Tabell 2. Grammatiske begrep i prøvene fra 1993-2002.

Vi kan se at man legger stor vekt på morfologi og ordklasser (som i liknende undersøkelser ofte blir slått sammen). Fonetikk (uttale) er også populær. Man legger ikke stor vekt på semantikk.

Resultat: Felleseksamen i 10. klasse

I det siste har jeg prøvd å se på noen spørsmål som forekommer i prøvene fra 1993 til 2002. Vi skal se på noen av disse etterpå. Målet med denne undersøkelsen er først og fremst å søke svar på disse spørsmålene:

- a) Kan man bruke eksamenene for å svare på spørsmål om språkbruk de siste ti år?
- b) Kan man spore forandringer i språkbruk i løpet av denne tiden?
- c) Er det mulig å se om elevenes kunnskap har forandret seg det siste tiåret?

Vi skal begynne med å snakke litt om et meget berømt fenomen i islandsk: dativsyke. Vi skal ikke stoppe lenge ved ordet dativsyke, men mange synes det kanskje er litt merkelig å snakke om forandringer i språket eller språkbruken som syke, sykdom.

Dativsyke er egentlig et syntaktisk fenomen. Oftest er det upersonlige verb (f.eks. langa, vanta) som tar subjekt i dativ, men som hittil har tatt subjekt i akkusativ. Men det kan også hende at personlige verb blir upersonlige og da tar dativ som

subjekt (f eks hlakka (til)). Man vet ikke helt hvorfor dette skjer, kanskje spiller det en rolle her at de fleste verbene har noe med følelser å gjøre, verb som vilja, langa, hlakka. Disse verbene er vanlige i språket.

I prøvene fra 1993 til 2002 kan vi finne noen spørsmål hvor dativsyke står i sentrum, på en eller annen måte. Det er ikke mulig å spore store forandringer i dette tidsrommet, men det er klart at 25-50 % svarer feil på spørsmål som angår dette temaet. Legg merke til at vi kan vente at elevene har fått grundig undervisning i dette temaet og at de sikkert legger merke til spørsmålet når de ser noen av disse grusomme ordene som langa og hlakka. Men de er likevel ganske usikre.

Nå vil jeg spørre, både som lingvist, lærer og far: Hvorfor er det slik?

- I nesten alle skrevne tekster brukes den riktige varianten og ikke noe annet.
- I mange lærebøker legger man vekt på dette.
- I offisielle medier kan man nesten aldri finne noen som er likeglad med dette.
- Skolen ser ut til å arbeide ut fra den offisielle paragrafen, dvs man skal kjempe mot forandringer i språkssystemet. (Med offisielle menes språknemnden og fagplan.)

Her kan man ikke vente å finnen noen enkle svar. Denne feilen er selvfølgelig en typisk språkforandring. Grunnen til at den er interessant, er det faktum at man i over 100 år har drevet en voldsom kamp mot den. Man har brukt alle mulige midler uten resultat, eller sånn ser det ut. Man kan selvfølgelig si at kampen ikke har vært voldsom nok. Har den vært voldsom nok? Har Islandske språkråd gjort det som det kunne og burde gjøre?

Vi skal nå se et annet eksempel fra prøven 2003:

Hva er <u>ikke</u> riktig og naturlig språk?	
☐ Ég geri alltaf eins og ég vill.	49,7 %
☐ Guðmundi finnst Sigrún falleg.	12,2 %
☐ Hallgrímur hlakkar til vorsins.	21,7 %
☐ Jóhannes vantar hákarl.	16,3 %

Det første alternativet er det riktige svaret. Man kan diskutere lenge om det som her kalles ikke riktig og naturlig språk er naturlig likevel. (Er det naturlig hvis dette er det som barn vil bruke og mange voksne? Hva er naturlig språk?) Halvparten vet at det første alternativet er riktig svar, dvs ikke riktig språkbruk. Det er ikke mye. Det er interessant å se at tredjeparten tror at setningene med verbene hlakka og vanta ikke er riktig språkbruk, selv om de er det. Men som vi husker, har slike verb en tendens til å ha dativsubjekt. Verbet finnst er upersonlig og er et av mange verb som skal ta med seg dativsubjekt.

Bare så det er sagt: Resultatene viser ikke bare hva barn ikke kan. Man kan ofte nesten rope høyt av glede når man ser at 77 % av 16 åringene vet hva sterke substantiv er, 92 % kan finne et sammensatt substantiv, og nesten 89 % analyserer adjektiv, kjønn, tall, kasus, grad og sterk eller svak bøyning riktig, og det er ikke lett.

Størsteparten av den grammatiske delen av prøvene er det som man kan kalle 'ren grammatikk', som stort sett er analyse. Man kan spørre: Kan man finne relasjonen mellom kunnskap i ren grammatikk og språkbruk, dvs dativsyke og ég vill-syndromet? Her har jeg delt hele gruppen opp i fem grupper etter resultat i den grammatiske delen. Jeg kan da se om det er noen forskjell på resultatene i enkelte spørsmål og mellom de

fem gruppene. Bare så at det er sagt: Selvfølgelig er det en sammenheng!

sterkest	☐ 13 %
neststerkest	☐ 20 %
midten	☐ 26 %
nestdårligst	☐ 20 %
dårligst	☐ 13 %

Tabell 3. Hele gruppen delt opp etter resultatene i den grammatiske delen.

Vi skal se på et spørsmål hvor man spør om bøyning av ordet fé i prøven fra 1997. Det bøyes uregelmessigt, og her er det genitiv som kan være vanskelig.

- Þeir öfluðu fés fyrir nemendafélagið
- Þeir öfluðu fjárs fyrir nemendafélagið
- Þeir öfluðu fjár fyrir nemendafélagið
- Þeir öfluðu fé fyrir nemendafélagið

Alternativ	Svar (alle elever)	De beste 13 %	De dårligste 13 %
Fés	1,5	0,9	3,8
Fjár	13,2	4,8	21,3
Fjár	65,1	88,9	37,9
Fé	16,0	5,4	37,0

Tabell 4. Svar på spørsmål om bøyningen av ordet fé.

Vi ser at to tredjedeler har svart riktig, og da betrakter vi hele gruppen, alle de omtrent 4000 som svarte. Det er interessant å se at meget få, eller kun omtrent 1 %, velger 'fés' som det riktige, men denne varianten er kanskje den mest 'naturlige'. Hvis vi ser

på gruppene er det ganske stor forskjell, de beste med omtrent 90 % og de dårligste med mindre enn 40 %.

Vi får det samme resultat når vi ser på verbet hlakka. Kun omtrent 50 % har dette riktig, men når vi ser på undergruppene får vi et annet bilde: 96,4 % av de beste elevene har dette riktig men kun 9,8 % av de dårligste. Forskjellen er ganske stor.

Til sist vil jeg igjen se på spørsmålet fra våren 2003, om ég vill:

	Alle	De beste	De dårligste	Midten
☐ Ég geri alltaf eins og ég vill.	49,7 %	90,7	28,4	42,2
☐ Guðmundi finnst Sigrún falleg.	12,2 %	2,7	14,0	15,0
☐ Hallgrímur hlakkar til vorsins.	21,7 %	1,1	37,1	23,7
☐ Jóhannes vantar hákarl.	16,3 %	5,5	20,5	19,1

Tabell 5. Svar på spørsmål om feil språkbruk.

Vi ser det samme bildet som før. Man har lov å dra den konklusjonen at det er en sammenheng mellom det samlede resultatet i hele den grammatiske delen og de enkelte spørsmålene som peker mot riktig språkbruk.

Resultatene og hva kan vi gjøre?

Min konklusjon er den at vi kan bruke denne enorme databanken fra *Námsmatsstofnun* for å få svar på diverse spørsmål vedrørende språkbruk, og selvfølgelig også om kunnskap i grammatikk. Videre kan man få opplysninger om sammenhenger mellom diverse deler av prøvene. Behøver for eksempel elever som er gode i ortografi å ha god karakter i grammatikk? Er det sammenheng mellom det å kunne skrive stil og analysere dikt? Egentlig er det største problemet å finne de riktige spørsmålene. Vi må jo huske at dumme spørsmål kan

være nyttige, fordi de viser veien til andre spørsmål som kan være bedre.

Tilbake til navnet på dette foredraget: *Grunnskole, grammatikk og språkrøkt: Om hvordan det kan henge sammen*. Kan alt dette henge sammen og hvis ja: Hvordan gjør det det?

Islandsk har fremdeles et rikt bøyningssystem, og morfologien kan være innviklet. Her er det tale om både bøyningssendelser og forskjellige lydforandringer i stammen; noen av dem lever fremdeles, andre betraktes som døde, f eks i-omlyd.

Selvfølgelig lærer barn dette stort sett "av seg selv", akkurat som i alle andre språk. Strukturen i språket kommer av seg selv. Men unntakene er mange. Vi må bare innrømme at det er ganske mye vi må lære på skolen, for ikke å glemme det man lærer hjemme. Islandsk språknemnd sier i sitt relativt nye manifest at vi bl.a. skal "bevare" språket, og da er det uunngåelig å undervise i språket, strukturen og grammatikken i skolen. La meg si det her og nå at man undertiden hører at barn synes grammatikk er kjedelig, tungt og nyttesløst. For det første kan vi høre dette om alle skolefag, for det andre er det meget som peker i den retning at hvis læreren KAN sin grammatikk og er interessert i å formidle denne kunnskapen, synes barna at grammatikk er et av de mest spennende fagene - også i grunnskolen. Islandsk språknemnd har tatt viktige skritt i retning av skolen og undervisningen, som vi ser av svarene som Språknemnden sendte til de andre språknemndene før møtet i Tavastehus i august 2003 (se svarene et annet sted i dette nummer av *Språk i Norden*; se også Sigurður Konráðsson, Språkrøktprosjekt i skolen). Islandsk språknemnd kommer sikkert til å gjøre mer på dette feltet i fremtiden.

Men det er jo selvfølgelig flere man behøver å ta hensyn til. Jeg skal helt til slutt nevne noe:

- Det er ikke noen vits i å drive med det som jeg vil tillate meg å kalle konservativ språkpolitikk, hvis allmennheten

ikke vil det. La meg konstatere, uten noen bevis, at jeg mener at det er slik at folk flest på Island er helt enig med Islandske språknemnd.

- Det er viktig at språknemnden blir aktiv når undervisningsdepartementet skal revidere fagplanen for skolene.
- Hvis det er riktig at det er noen sammenheng mellom kunnskap om språk og praktisk språkbruk, må vi se nærmere på denne kunnskapen og hvordan den formidles. Lærerutdanningen spiller ikke bare en stor rolle, men en avgjørende rolle. Man kan ikke regne med at studenter kan nok om språkstrukturen når de begynner sitt lærerstudium. Dette gjelder både førskolelærere og grunnskolelærere.
- Det er viktig at læreryrkets status skal være høy. Det må være fint å være lærer. Både i barnehagen og grunnskolen. Her spiller lønnen sikkert en rolle, men den er kanskje ikke det avgjørende.
- Sist, men ikke minst, er det viktig å styrke og fremme undersøkelser.

Litteratur

Aðalnámskrá grunnskóla. Íslenska. 1999. Reykjavík, Menntamálaráðuneytið.

Aðalnámskrá leikskóla. 1999. Reykjavík, Menntamálaráðuneytið.

Ársæll Sigurðsson. [1968.] *Móðurmál*. Námsbók handa barnaskólum. [Einkum ætluð 10 ára nemendum.] Reykjavík, Ríkisútgáfa námsbóka.

Ársæll Sigurðsson. [1969.] *Móðurmál*. Námsbók handa barnaskólum. Fimmta námsár. Reykjavík, Ríkisútgáfa námsbóka.

Ársæll Sigurðsson og Gunnar Guðmundsson. [1971.] *Móðurmál*. Námsbók handa barnaskólum. Sjötta námsár. Reykjavík, Ríkisútgáfa námsbóka.

- Höskuldur Þráinsson. 1995. *Handbók um málfræði*. Reykjavík, Námsgagnastofnun.
- Námsmatsstofnun. www.namsmat.is (21. 10. 2003)
- Sigurður Konráðsson. 2003. Hugtök í málfræði á samræmdum grunnskólaprófum í íslensku í 10. bekk árin 1993-2002. *Skíma* 53:44-49.
- Uddannelsessystemet i Island*. 2002. Reykjavík, Undervisnings-, forsknings- og kulturdepartementet.